

ლებული სიღნალის უეზდიდგან, თუ გამართლდება, ხომ რა, კარგი, და თუ არა და მეც ვიტყვი მაშინ: მელაველების სახელი არ გაფუჭდება ამითა; ის ხომ სიღნალელია-მეტქი!

მს იმაზედ მოვიყვანე, რომ ერთი საჩივარი მაქტ თქვენთან თელაველების მხრით და ისევ თელაველებზედ. აი მოგახსენო ეს საჩივარი რაში მდგომარეობს:

სიღნალიდგან მომავალი მოგზაური რომ შემ. ივა ქ. მელავში, ერლანდელი ფოჩტის კანტორის მახლობლათ, არის წყარო აღშენებული საქართველოს მეფების დროს, რომლისა გამო დღევანდლამდა შეუნახავს თავისი ძველი სახელი „ბატონის წყარო“. მე მახსოვს, რომ ამ წყაროდგან გამონავალი წყალი, ამ თხუთმეტ-თექვესმეტის წლის წინათ, ეგოდენ დიდი იყო, რომ ზედ გამართულს ხს ბოგირებს ხშირათ აქცევდა თავის მდინარეობით. იმის სიღიდეს დღესაც დაგვიმტკიცებს ის გარემოება, რომ ერთმა თელაველმა იმ წყლით პატარა ბუჭულა — წის-ქვილიც დაბრუნა. ბოლოს როგორც იყო იზრუნა ადგილობრივმა პოლიციის მთავრობამ და სამოქალაქო ქვეით-კირით თაღ-შეკრული ხიდი; მაგრამ, ჩვენდა საუბედუროთ, ახლა თითონ წყაროს ქვით-კირი დაიქა; წყალი, როგორც აქცდის გამოდი-ოდა სამი მსხვილი მილით, ეხლა გადმოხხრიალებს ერთ პატარა დარ-ზედ სხვა ადგილს, ძალიან მცირედ, რადგანაც თითქმის სამი ნაწილი იმ წყაროსი დაიფარა მიწაში სახელ-ლობრ უფ. მაჭავარიანის სახლის ეზოში, საიდგანაც იგი იწყობს თა-ვის მდინარეობას.

მართალი გახლავთ, ქვითკირის ხიდს დიდათ უხარიან იმ წყლის შემცირება, რადგანაც იმისთანა ძალას ვეღარ მიიტინს მაზედ, რაც თხუთმეტ-თექვესმეტის წლის წინათ შეეძლო იმ წყაროს; მაგრამ ახლა ვითქმიროთ ხალხისთვისაც სასარგებლო და სამხიარულო არის, თუ არა?

მე თვითონ მახსოვს, რომ ამ წყაროს გაფუჭებამდის ერთსა და იმავე დროს რომ ათიდგან თხუთმეტი კაცი შისულიყო წყლისთვის, — ისინი საჩქაროთ, თავისუფლად აავსებდნენ მოლაპარაკების გათავებას მოელიან. თუ ესენიც ისე მშეიღებიანად და-თანხმდნენ და მორიგების პირობებზე მოგზაურენ, როგორც სერბია და სტამალეთი, მაშინ, უკვევლია, რომ დროებით მაინც მიყუჩდება ეს დაუბოლოებელი და მერაპის მუდამ აღმშევთებელი „აღმოსავლეთის კითხვა“.

„ჰავასის“ ტელეგრამმა ამბობს, რომ ჩერნოვორის წარმომადგენელი სტამბოლში ისეთს პირობებს თხოულობენ, რომ მორიგებას ად-ვილად უნდა მოველოდეთ. მაგრამ სხვა წყაროებიდამ კი ვტყობულობთ, რომ ჩერნოვორისა და სტამალეთს შუა მორიგება ძნელად გათავდებათ. ამ რამდენსამე დღეში ეს საჭმეც გა-დაწყდება და ვნახოთ...

ავარიის შტატების რესაზბლიკა

უაშინგტონის პონგრესისა (ხალ-ხის წარმომადგენელთ პალატისა) და სენატის შეერთებულმა კრებამ გა-ნიხილა ის განხეთქილება, რომელიც მოხდა, რესპუბლიკის პრეზი-დენტის და საზოგადო სასარგებლო საქმისთვის უფლი; მაგრამ მერმე ერთბაშათ დიაკარგა სია და იქნება იმით მოკრეფილი უფლებიც. შემ-დგომ იმისა ისიც ვნახ, რომ აწ გარდაცვალებული მელავის უეზ-დის უპრავლენის საქმის მაწარმო-ებელი 6. ქ. ცდილობდა მორიგებას

გუშინ მოსულ ტელეგრამმა გვა-ცნობა, რომ ზეიზი დაუწყია კიდეც ამ თანამდებობის აღსრულება.

შუბანის ოეპი

(მოქლე ეტონგრაფიული მიმოხილვა)

როგორათაც მდინარე მერგის და მის მახლობელ მხრის მცხოვრებ-ლებს უწოდებენ ამავე მდინარის სახელობაზედ — „მერგის თემის“, ეგ-რეთვე მდინარე შუბანის მხრის მცხოვრებებსაც უწოდებლენ ამავე მდინარის სახელობაზედ — „შუბანის თემის“.

მდინარე შუბანის სათავე დაწყო-ბა იალბუზის მთის ძირიდამ დასავ-ლეთის მხრით და ჩაერთვის ერთის ტოტით — შავს ზღვასა და მეორეთი — აზოვების. ხოლო მდინარე მერგის სათავე-კი დაიწყობა ზუდაურის მთის სიახლოეს — „მორის ჯვრის“ ქედიდამ და ჩაერთვის განუყოფელად ასპის ზღვასა.

თემი შუბანის თემის მცხოვრებ-ნიც ირ ხარისხად განიყოფებიან: — შუბანზედ მცხოვრები და იმერ შუ-ბანის მცხოვრები. სიერცე შუბანის თემის მდებიარობისა უფრო ნაკლე-ბია მერგის თემის შდებიარობისა-ზედ. მდებიარობითაც დიდი განსხვა-ვება: — მერგისა, ვლადიკავკაზიდამ დაწყობილი, მასპისი ზღვამდის ვაკი ადგილია; ხოლო შუბანისა-კი საზო-გადოთ უფრო გორაკნარი. და არც იმოვენ მაზრებად არის შუბანის თე-მი დაყოფილი როგორც მერგისა. მორივ თემი, სამოქალაქი ადმინის-ტრაციით, სტამბოლის გუბერნია, ეკუთხნიან; ხოლო სამხედრო განსაზ-ლერებით კი არიეც თავთავის ნა-კაზნი ატამანი (მმართველები) ჰყა-ნან. მერგის თემის მმართველი ვლა-დიკავკაზში სტამბოლის; ხოლო შუ-ბანისა-კი — მატირინედარში.

ჰიატიგორსკიდამ იალბუზის მთა მდებიარობს ოთხმოც ანუ ცოტა მეტ — ნაკლებ ვერსამდის. იალბუზის ჩრდილოეთის შახახეს მდებიარეობს — ბერმამუტი. აქ ზაფხულობით ჸის-ლავოდსკის კურსის დროს უცხო ა-დგილი და ცოტნის ფარის დაურეცა მართობით სარწმუნოება მივიღოთ და სხვ.

ზარა-ჩაის ჩერქეზები მომეტებულ

ნაწილათ მენაბირებენ. ცხენის ჯო-გი და ცხერის ფარა მრავალი ჰყავს. ველური და შინაური ფუტკარი უა-გარიშო. ხენასა და თესვას ძალიან ძნელად მისდევენ.

აქც, ჩერულებრივ სხეათა შორის

მთიულებისა, წამოსახმელ და ქეშ

დასაგებ ნაბდებსა (ქეჩას) სთელავენ

და საჩხე შალებსა ჰქონება. მაგრამ

ისეთი სუფთა ხელობა-კი არა აქსო,

როგორც თებეს — შალის ქსოვა და

კაბარდოელებს — წამოსახმელი ნაბ-

დის თელვა.

ნახირის, ცხერის ფარასა და ცხე-

ნის ჯოგ ხშირად სოხუმში მიელ-ლებიან და იქ ასალებენ; ეგრეთვე,

შემთხვევისა-და-გვარად, სხვა ადგი-ლებშიაც.

აქაური მოვაჭრენი არიან ჭიუტე-

ბი (ურიები) და სომხები. ამათი

ვაჭრობა ის არის, რომ დაბალ ხა-

დაგულობრივი სამოქალაქოს უცვ-

ლიან ცხერის, ძროხის, თხის ტყავებ-

ზედ, ნაბდებზედ, შალებზედ და სხვა

ადგილობრივ ნაწარმომობებზედ. ამ ჭი-

უტების აქეც თავთავის დაბალ ხა-

დაგულობრივი გამოსახულის გადა-

დგულობრივი გამოსახ

ანუ მას უფრის და საუკუნეებსა
შესტეს დაგვაცების შემცირება. ამ ხას-
არის ხეობაში და უსებისაგან არის ვა-
კტია სიმარტი ამ მენეჯენტილი და ამავე
შენობაში ერთი მაღალი ლომა-
სტრიტისა და ეკულების მაგიდათა.
აյ ათას რეკან სამოც-და-ათსა და
მეორობის წელი მაგიდა უნიკან თავიანთ
ნებით გადამოსახლებული ვლადი-
კავკასია მაზრის სხვა-და-სხვა სოფ-
ტოლებიდამ. ამათში შეიძალება კარ-
თულის ლაპარაკი და როდესაც
ცენტრის მიზეზი გადამოსახლებისა, აյ კი
მიპატების, რომ „ადგილის მდები-
რის მოგვერინათ და სხ...!“ მე კი
ამას მოგახსენებოთ, როგორც ვაკე
არგილის მცხოვრები: — აჩაუერი მო-
საწონარი, გარდა იმ შემთხვევაში,
რომ „შეურყეველი მყურილობა და
თავისუფლება განიცენებს ტინსა და
ქანიანებს შეა!“

ცხოვრებით ჯერ ძალიან ხელ-მო-
კლეთ არის და ამის შემდეგ თუ
გაძლილდებიან იმისი-კი რა მოგახ-
ენოთ. ტან საკუთარი მღვდელიცა
ჰყავთ. შირვანი და ოოცვას ჯერ ხა-
ნად აქ ზემოაღნიშნულს შენობაში
აღსრულებენ და შემღებისათვეს-კი
განზრახვა აქვთ თურმე ეკვლებია
აიმენონ.

სხვათა შორის, გაუწევთ ერთ ერთს
მცირედს მაგალითს ამათს ცხოვრე-
ბით, რომელიც სახოვალო ხსიათს
გამოვიხატავს, არამც-თუ მარტოკა
ამათსა — არამც მოლაპ მაკასიის
მცხოვრებლებისა, რომად სხვა-და-
სხვა ფრათა:

უმ ხოთი თვის წინათ ერთი ახალ-
გაზღა მანდილოსანი დაქერივებული.
დარჩომა რომ გაზღა და სხ. შერი-
ცი მამასთან გადასულა. ცოტა ხნის
შემდეგ, ძების ჩეუბი მოსელიათ,
რომ — არა მე უნდა შევირთო ჩენი
ნარძლევი ქვრივი და არა — მეო! მა-
ლის მამის კიდენ ის პისტი მიეცა,
რომ „ეინ ც მეტ უულს მომცემი“,
იმას მიესცემ ჩემს ქალსა!“ შეიქნა-
ვაჭრაბა. „მალი თხოვდება აუქცი-
ონის ცოტებით.“ თურმე ნუ ბრძა-
ნებოთ, ამ ქალს იღება სიყვარუ-
ლით სხივით გადასული. ტორგში ეს
შეეცრებულიც ჩამოერევა. მაგრამ,
არადგანც ლატაკი ყოფილა, ამისათვის
წერს გარეთ დარჩომილი. ბოლოს
ისე გადასწევდა თურმე საქმე, რომ
ამ რა ძაბული უნცროს დარჩა „ვა-
ჭრის და ამათანავე, მეორე ძმა-
მაც უნათრა, მომეტებულათ იმისა.
თუ კი ჩენი აჯახისათვის სირ-
ცხვილია — თუ ჩენი ნარძლევი სხვა

შეიძორ და ჩენ-კი პირებ დალეუ-
ლი დავამისა!“
მაგრამ საქმე ამით ამ გათავდება:
როლესაც მოემზარენ ჯვარის დასა-
წერათა, იმ დროს მიუკატი უკე-
ბული შეყვარებული სასიძო“ და
ახალ სამეფოს მოკვლაც, მეორე
ძმას დაპირის ჯვალაც და მით მოუღებს
საქმეს ბოლოს. გველელი ეხლა ბა-
ტალბაშის სამაზრო სატუსალა-
ნოშია დამწყედებული და ერის კა-
ნონისამებრ გარდაწყვეტილებას.

8. გრეგორი

(დასასრული შემთხვევა № 8)

განცხადება

მიჯარადო გადასახადისა თვითონისის შე-
ორე გოლილის ფაქტი ხელ აბა-
ზის ძე პაზარი ამით აცხადებს სა-
კუთარის საჭიროებისათვის ჰყავთ
ეკიაუსის ცხენები, აგრეთვე საბიუტო
ფატონებისა და დროშების ცხენე-
ბი და ტეირთის გადატანისათვის,
უნ და შემოიტან ჩემს კან-
ტორაში გადასახადი, იმ კან-
ტორაშის ძალით, რომლითაც თვით-
ონისის მაღალი გამგეობა შემეცია
მე ამ თეორების, 11-ს სამის წლის
ვადით, ე. ი. ამ 1877 წლის 1 იან-
ურიდამ ვიდრე 1880 წ. 1 იანურამდე.
ჩემი კანტორა ი მ მ უ ფ ე ბ ა
მე-6 უნატკაში, 1 განყოფილებაში,
თავად მეტობის სახლებში, თათ-
რის მაედნზე, სიღამაც ჩემგნით
დაყენებულის პირისაგან (პოვერენ-
საგან) მიღებს ფულების შემოტა-
ნის კვიტანციას ჩემ ხელმოწერილს.
ჩემი კანტორა გახსნილია დილის
8 სათიდამ საღამოს 5 სათამდინ.

მალაშის გაგვაობისაგან
თვითონისის მალაშის გაგვაობა
საკუთარის გადადებს, რომ იჯა-
რით მიენდობა გადანალა კად-
ლების დახოცვა ქალაქ თვითონის
ში. ვისაც ამ იჯარის აღება ჰსურს,
დაწერილის ანუ სიტყვერის განცა-
დებით უნდა მიმართონ მალაქის
გამგეობაში, სადაც ყოველ დღე ღი-
ლის 10 სათიდამ ნასაღილების 2
საათამდინ შეიძლება ნახეა კონტრაქ-
ტისა, რომლის ძალითაც ეს სხენ-
ბული იჯარა მიეცემა.

(3-2)

რე. გზა.	დილ.	საღამ.	III კ. III კ.	სუცხლის გეგმები
01 ფილია .	9 36	4 54		ა) შეოთიდაშ მიზის:
02 ცა .	—	—	68 38	ოდესისენ — ხუთშაბათს დილით.
03 ბორი .	12 21	8 41	2 40 1 23	სტამბოლს — კვირაობით, დილის.
04 ხაზური .	2 11 10	3 92 2 18		ბ; მდესასიდამ:
05 ბეჭათუბანი .		4 42 2 46		ვოთისენ — ხუთშაბათს, ზურდეზე
06 ცემირილი .		5 81 3 23		სტამბოლს — ხუთშაბათს, ზურდეზე
07 ჭეთაისი .	8 23	6 75 3 75		ვოთიდამ: I II III
08 სამტრედია .		7 73 4 29		ოდესუბამდი: 1 4 3 1 1 "
09 ა. სენაკი .		8 57 4 76		ოდესამდი: 20 50 15 50 5 "
10 ვოთი .	11 44	9 75 5 42		ტავანროგ: 34 27 8 60
				მდესასამდი: 38 30 9 60

რე. გზა.	დილ.	საღამ.	III კ. III კ.	სუცხლის გეგმები
01 ფილია .	9 36	4 54		ა) შეოთიდაშ მიზის:
02 ცა .	—	—	68 38	ოდესისენ — ხუთშაბათს დილით.
03 ბორი .	12 21	8 41	2 40 1 23	სტამბოლს — კვირაობით, დილის.
04 ხაზური .	2 11 10	3 92 2 18		ბ; მდესასიდამ:
05 ბეჭათუბანი .		4 42 2 46		ვოთისენ — ხუთშაბათს, ზურდეზე
06 ცემირილი .		5 81 3 23		სტამბოლს — ხუთშაბათს, ზურდეზე
07 ჭეთაისი .	8 23	6 75 3 75		ვოთიდამ: I II III
08 სამტრედია .		7 73 4 29		ოდესუბამდი: 1 4 3 1 1 "
09 ა. სენაკი .		8 57 4 76		ოდესამდი: 20 50 15 50 5 "
10 ვოთი .	11 44	9 75 5 42		ტავანროგ: 34 27 8 60
				მდესასამდი: 38 30 9 60

რე. გზა.	დილ.	საღამ.	III კ. III კ.	სუცხლის გეგმები
01 ფილია .	9 36	4 54		ა) შეოთიდაშ მიზის:
02 ცა .	—	—	68 38	ოდესისენ — ხუთშაბათს დილით.
03 ბორი .	12 21	8 41	2 40 1 23	სტამბოლს — კვირაობით, დილის.
04 ხაზური .	2 11 10	3 92 2 18		ბ; მდესასიდამ:
05 ბეჭათუბანი .		4 42 2 46		ვოთისენ — ხუთშაბათს, ზურდეზე
06 ცემირილი .		5 81 3 23		სტამბოლს — ხუთშაბათს, ზურდეზე
07 ჭეთაისი .	8 23	6 75 3 75		ვოთიდამ: I II III
08 სამტრედია .		7 73 4 29		ოდესუბამდი: 1 4 3 1 1 "
09 ა. სენაკი .		8 57 4 76		ოდესამდი: 20 50 15 50 5 "
10 ვოთი .	11 44	9 75 5 42		ტავანროგ: 34 27 8 60
				მდესასამდი: 38 30 9 60

სავალი 213 ამხანაგისა 1253-25	გველი 1,739-98	გველი 1,712-47
(მდებარება მანაგობრისა დამტკიცდა 19 იანვრი, ზორბეგის შემთხვევაში 1877 წელი)	1877 წლის 1-ს იანვრი	1877 წლის 1-ს იანვრი
შემოტანი 52 ამხანაგისა 1,375-51	1,739-98	1,712-47
გველი 1,402-51	1	